

Kommunene

Postadresse: Postboks 8140 Dep.
NO-0033 Oslo, Norway
Besøksadresse: Stortingsgt. 28

Telefon: +47 24 13 10 00
Telefaks: +47 24 13 10 05
E-post: postmottak@slf.dep.no
Internett: www.slf.dep.no

Kontaktperson: Åge-Andre Sandum og Marit Kristensen Flod
Vår dato: 21.12.2012
Vår referanse: 201200001-45
Vedlegg: Informasjonsbrev til den som søker om å få fradelt tomt fra
Statens landbruksforvaltning av 21.12.2012
Kopi til: Landbruks- og matdepartementet

Org.nr.: NO 981 544 315 MVA
Bankkonto: 7694 05 02280

Rundskriv om forholdet mellom fradeling av tomter etter jordloven og regelstridig samarbeid etter produksjonstilskudd- og husdyrkonsesjonsregelverket

1. Innledning

Vi erfarer at flere husdyrprodusenter har fått fradelt en eller flere tomter fra sin eiendom, med den hensikt at det skal etableres husdyrproduksjon på den utskilte tomten, gjerne av noen de har en nær relasjon til. I flere slike tilfeller har det blitt konstatert et regelstridig samarbeid mellom produksjonen på hovedeiendommen og produksjonen på den utskilte tomten etter produksjonstilskudd- og husdyrkonsesjonsregelverket. Dette viser at når det gis tillatelse til at landbrukseiendommer deles etter jordloven¹ § 12, kan denne tillatelsen legge til rette for at de involverte produsentene, bevisst eller ubevisst, etablerer et regelstridig samarbeid.

Det er kommunen som avgjør om det skal gis samtykke til søknader om deling av landbrukseiendommer. Fylkesmannen er klageinstans. I disse delingssaker kan ikke kommunen ta hensyn til at tomtedelingen kan legge til rette for et regelstridig samarbeid. Kommunen kan derimot *informere* partene i delingssaken om samarbeidsbestemmelsene etter produksjonstilskudd- og husdyrkonsesjonsregelverket, samt hvilke konsekvenser et regelstridig samarbeid kan få for dem. Dette vil bidra til at partene blir mer bevisste på regelverket, noe som igjen kan forhindre dem i å etablere et regelstridig samarbeid. Dette rundskrivet skal gi kommunen grunnlag for å gi partene slik informasjon.

Rundskrivet gir en beskrivelse av

- samarbeidsbestemmelsene i produksjonstilskudd- og husdyrkonsesjonsregelverket, herunder konsekvenser av regelstridig samarbeid,
- forholdet mellom delingssaker og samarbeidssaker og
- hva kommunen bør gjøre i delingssaker etter jordloven for å forhindre etablering av regelstridig samarbeid.

¹ lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord

2. Regelstridig samarbeid i produksjonstilskudd- og husdyrkonsesjonsregelverket

2.1 Samarbeidsbestemmelsene

2.1.1 I produksjonstilskuddsregelverket

I forskrift 22.03.2002 nr. 283 om produksjonstilskudd i jordbruket (produksjonstilskuddsforskriften) § 4 første ledd bokstav b står det at produksjonstilskudd ikke kan gis til foretak som ”samarbeider i en slik grad at de må anses å ha felles økonomiske interesser i produksjonen (driftsfellesskap) og som søker produksjonstilskudd til samme produksjon”. Det betyr at når to eller flere foretak samarbeider slik at de har økonomiske interesser i samme produksjon, må de søke sammen om tilskudd. Dersom de forsøker å skjule samarbeidet og søker separat, er samarbeidet etter bestemmelsen regelstridig og søknadene skal i utgangspunktet avslås.

Bakgrunnen for bestemmelsen er at tilskuddssatsene er høyere for de første antall dyr eller dekar det søkes om tilskudd til. Det kan i utgangspunktet motivere foretak til å skjule uformelle samarbeid om produksjoner for å oppnå mer tilskudd. Hensikten med bestemmelsen er å forhindre dette.

Forskrift 08.11.2006 nr. 1227 om tilskot til avløyning (forskrift om tilskudd til avløsning) § 4 første ledd bokstav b har en tilsvarende bestemmelse for avløsertilskudd ved ferie og fritid.

2.1.2 I husdyrkonsesjonsregelverket

Av lov 16.01.2004 nr. 5 om regulering av svine- og fjørfeproduksjonen (svine- og fjørfeproduksjonsloven) § 3 første ledd andre setning fremgår det at konsesjonsplikt inntreder dersom ”to eller flere samarbeider om konsesjonsregulert produksjon i en slik grad at de må anses å ha økonomiske interesser i samme produksjon”. Det betyr at når to eller flere foretak samarbeider slik at de har økonomiske interesser i samme produksjon, er samarbeidet regelstridig dersom deres *samlede* produksjon overstiger gjeldende konsesjonsgrense.

Hensikten med bestemmelsen er å hindre at konsesjonsgrensene omgås ved at flere produsenter slår seg sammen til en stor enhet. Dette er i tråd med svine- og fjørfeproduksjonslovens formål, som er å bremse utviklingen mot svært store enheter innenfor kraftfôrkrevende produksjoner, jf. lovens § 1.

2.2 Samarbeidsvurderingen

Som det fremgår i punkt 2.1, er det avgjørende i samarbeidsvurderingen etter både produksjonstilskuddsregelverket og husdyrkonsesjonsregelverket at to eller flere foretak samarbeider på en slik måte at de må anses å ha *felles økonomiske interesser i produksjonen*. Dette betyr at de samarbeider så tett at de oppnår, eller har mulighet for å oppnå, økonomisk gevinst eller fordel i samme produksjon.

For å avgjøre om det foreligger et regelstridig samarbeid, må det alltid foretas en konkret helhetsvurdering basert på de faktiske omstendighetene i det *enkelte* tilfelle. Nedenfor nevnes likevel noen forhold som *generelt sett* har betydning i en samarbeidsvurdering:

- Felles økonomi er et moment. Indikasjoner på felles økonomi kan være at foretakene har disposisjonsrett til samme konto, eller at de betaler driftsutgifter for hverandre.

- Et annet moment er arbeidsinnsats. Hvis for eksempel en produsent gjør størstedelen av arbeidet i en annens produksjon uten å få kompensasjon for det, kan det etter omstendighetene være grunn til å tro at han har en tett tilknytning til, og muligens også økonomisk interesse i, denne produksjonen.
- Driftsopplegget er videre et moment. Med dette menes om måten produsentene har organisert driften på, resulterer i en felles gevinst eller fordel. Som eksempel kan nevnes felles håndtering av gjødsel, felles innkjøp av fôr og dyrebesetning og felles oppstalling.
- Maskinfellesskap kan være et relevant moment. Et svært omfattende maskinfellesskapet kan tilsi at det pågår et regelstridig samarbeid. Det vil imidlertid ofte være av betydning om samarbeidet mellom produsentene omfatter mer enn bare maskinfellesskapet.
- Leieforhold mellom foretakene kan videre være et moment. Det kan for eksempel være i tilfeller med omfattende utleievirksomhet, eller i tilfeller der leiekostnadene er så høye at fortjenesten i produksjonen i stor grad blir værende hos utleier.
- Et annet moment er om de respektive produksjonene finner sted i samme anlegg. Et eksempel kan være to naboer som bygger et anlegg som går over begge eiendom. Et slikt samarbeid vil normalt måtte anses som regelstridig, selv om det kan dokumenteres at de enkelte produsenter driver for egen regning og risiko.
- Nære relasjoner mellom produsenter, som familiære bånd, har videre betydning i en samarbeidsvurdering. Slike relasjoner tilsier ikke i seg selv at produsentene har økonomiske interesser i samme produksjon. Imidlertid vil det på bakgrunn av slike relasjoner være grunn til å stille krav om at deres respektive produksjoner drives klart adskilt. Dette gjelder spesielt dersom de driver samme type produksjon, og dersom produksjonene deres foregår i geografisk nærhet av hverandre.
- Hvis produsenter med nære familiære relasjoner deler opp en produksjon som tidligere ble drevet på en eiendom, er det stor sannsynlighet for at produksjonene etter oppdelingen ikke er tilstrekkelig adskilt.
- Det kan også ha betydning i en samarbeidsvurdering dersom en produsent får fradelt en eller flere tomter, og det etableres en tilsvarende produksjon på den utskilte tomten. Spesielt dersom vedkommende har en nær relasjon til den eller de andre produsentene, er det grunn til å anta at de samarbeider for tett. Det vil i slike tilfeller stilles krav om at deres respektive produksjoner drives klart adskilt, og de må regne med at de blir kontrollert.

Det bemerkes at i den konkrete sak kan ett enkelt forhold være tilstrekkelig til å konstatere regelstridig samarbeid, eller det kan være at flere forhold til sammen gir grunnlag for slik konstatering. Dette avhenger nærmere av graden, altså av hvor sterkt momentene i seg selv indikerer at foretak oppnår økonomisk gevinst eller fordel via samarbeidet. Det understrekes at dette ikke er en uttømmende liste over relevante momenter i en samarbeidsvurdering.

2.3 Konsekvenser av regelstridig samarbeid

2.3.1 Etter produksjonstilskuddsregelverket

Dersom det pågår et regelstridig samarbeid etter produksjonstilskuddsforskriften § 4 første ledd bokstav b og forskrift om tilskot til avløyning § 4 første ledd bokstav b, og de aktuelle foretakene har søkt separat om produksjonstilskudd og avløsertilskudd, er den klare hovedregelen at søknadene skal avslås. Allerede utbetalt tilskudd kan i slike tilfeller kreves tilbakebetalt. Det kan være aktuelt å kreve tilbakebetaling for flere søknadsomganger tilbake i tid.

2.3.2 Etter husdyrkonsesjonsregelverket

Dersom det pågår et regelstridig samarbeid etter svine- og fjørfeproduksjonsloven § 3 første ledd andre setning, og de aktuelle foretakene samlet sett har produsert utover gjeldende konsesjonsgrense, skal den eller de ansvarlige ilegges en standardisert erstatning etter svine- og fjørfeproduksjonsloven § 10 jf. forskrift om svine- og fjørfeproduksjonen § 8.

3. Forholdet mellom delingssaker og samarbeidssaker

Kommunen kan ikke ta hensyn til at det kan bli etablert et regelstridig samarbeid etter produksjonstilskudd- og husdyrkonsesjonsregelverket når den behandler søknader om samtykke til fradeling etter jordloven § 12. Som selvstendig næringsdrivende har produsentene uansett selv et ansvar for å kjenne til regelverket som gjelder for deres næring, og dermed også for at de tilpasser seg i tråd med regelverket etter tomtedelingen.

Vi ser likevel et behov for at kommunen, i delingssaker etter jordloven, informerer partene om samarbeidsbestemmelsene. Dette fordi vi opplever at flere produsenter rammes forholdsvis hardt av at regelstridig samarbeid konstateres. Erstatningsbeløpet er i mange tilfeller høyt, og det har for de fleste også stor innvirkning på økonomien at de ikke mottar, eller kanskje må betale tilbake, tilskudd. Disse økonomiske sanksjonene kommer gjerne samtidig som at de har store kostnader knyttet til etablering av ny produksjon. Vi erfarer i tillegg at flere oppfatter kommunens delingstillatelse som en slags aksept av måten de planlegger å drive sin produksjon etter tomtedelingen. På bakgrunn av dette mener vi at det er viktig at kommunen allerede i delingssaken informerer partene om samarbeidsbestemmelsene etter produksjonstilskudd- og husdyrkonsesjonsregelverket, samt hvilke konsekvenser et regelstridig samarbeid kan få for dem.

4. Hva kommunen bør gjøre i delingssaker etter jordloven for å forhindre etablering av regelstridig samarbeid

Dette bør kommunen gjøre:

- orientere partene om samarbeidsbestemmelsene i produksjonstilskudd- og husdyrkonsesjonsregelverket
- gi partene vedlagte informasjonsskriv
- henvise partene til riktig instans for å få mer informasjon om produksjonstilskudd- og husdyrkonsesjonsregelverket

Med hilsen
For Statens landbruksforvaltning

Håvard Gulliksen
seksjonssjef

Nils-Einar Eliassen
seksjonssjef

Viktig informasjon til deg som søker om å få fradelte tomt

Dersom du:

1. driver husdyrproduksjon
2. søker kommunen om å fradele tomt
3. planlegger å etablere husdyrproduksjon på den utskilte tomten

er det viktig at du er oppmerksom på at etter produksjonstilskudd- og husdyrkonsesjonsregelverket kan ikke to eller flere foretak samarbeide for tett.

Når er samarbeidet for tett?

To eller flere foretak kan ikke samarbeide så tett at de har felles økonomiske interesser i samme produksjon. Dette betyr at foretakene ikke kan samarbeide så tett at de kan få økonomisk gevinst eller fordel i samme produksjon.

Dersom samarbeidet er for tett

1. blir søknad om produksjonstilskudd og avløsertilskudd som hovedregel avslått. I tillegg kan tidligere utbetalt tilskudd bli krevd tilbake.
2. blir den eller de ansvarlige ilagt en standardisert erstatning dersom den samlede produksjonen til foretakene går over konsesjonsgrensen

Dersom delingssøknaden din godkjennes bør du:

1. sette deg godt inn reglene om samarbeid i produksjonstilskudd- og husdyrkonsesjonsregelverket for å unngå at du etablerer et for tett samarbeid med noen
2. kontakte ditt lokale landbrukskontor eller fylkesmannens landbruksavdeling for mer informasjon og veiledning om dette

Kontroll

Kommunen og/eller fylkesmannen kan kontrollere om det pågår et for tett samarbeid mellom foretakene. Dersom du får samtykke til deling etter jordloven § 12 og det etableres husdyrproduksjon på den utskilte tomten, må du regne med å bli kontrollert.

Reglene om samarbeid finner du her

- Produksjonstilskuddsforskriften § 4 første ledd bokstav b.
(Forskrift 22.03.2002 nr. 283 om produksjonstilskudd i jordbruket)
- Forskrift om tilskudd til avløsning § 4 første ledd bokstav b.
(Forskrift 08.11.2006 nr. 1227 om tilskot til avløsning)
- Svine- og fjørfeproduksjonsloven § 3 første ledd.
(Lov 16.01.2004 nr. 5 om regulering av svine- og fjørfeproduksjonen)

Du finner disse på lovdata.no, eller ved å kontakte din kommune eller fylkesmann.